

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ   การพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับอาสาสมัครสาธารณสุข
ประจำหมู่บ้านเพื่อป้องกันและควบคุมโรคอุจจาระร่วง
ในเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี ในชุมชนเขตรับผิดชอบ
โรงพยาบาลสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ผู้เขียน   นางสาวอรรวรรณ ปาละก้อน

ปริญญา   พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลชุมชน)

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

อาจารย์ ดร. สุมาลี เลิศมัลลิกาพร   ประธานกรรมการ
อาจารย์ ดร. อวยพร ตันมุษยกุล   กรรมการ

บทคัดย่อ

การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคอุจจาระร่วงในเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี นั้น ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) มีการปฏิบัติที่หลากหลาย การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพัฒนาเพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับอสม. เพื่อป้องกันและควบคุมโรคอุจจาระร่วงในเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี ในชุมชนเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยอาศัยขั้นตอนในการพัฒนาตามแนวทางของศูนย์ความรู้เชิงประจักษ์ทางการพยาบาลและผดุงครรภ์แห่งประเทศไทย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ดังนี้คือ 1) การกำหนดหัวข้อปัญหา 2) การกำหนดผลลัพธ์ 3) การสืบค้นหลักฐาน 4) การประเมินคุณค่าของหลักฐาน และ 5) การสร้างแนวปฏิบัติ ซึ่งแนวปฏิบัติสำหรับอสม. พัฒนาระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2550 ถึง กุมภาพันธ์ 2551 โดยทีมผู้พัฒนาแนวปฏิบัติ จำนวนทั้งสิ้น 10 ราย และผู้ใช้แนวปฏิบัติ จำนวน 5 ราย กับผู้ให้บริการ จำนวน 5 ครอบครัว ทดลองใช้แนวปฏิบัติเป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล และแนวคำถามการประเมินคุณภาพของแนวปฏิบัติโดยผู้ปฏิบัติและ/หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย

ผลการศึกษาทำให้ได้แนวปฏิบัติสำหรับอสม. เพื่อป้องกันและควบคุมโรคอุจจาระร่วง ในเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี ซึ่งประกอบด้วย การป้องกันโรคอุจจาระ 2 ระดับซึ่งแบ่งตามระยะของโรค ดังนี้คือ 1) การป้องกันระดับปฐมภูมิเพื่อไม่ให้เกิดโรคอุจจาระร่วงในเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี และ 2) การป้องกันระดับทุติยภูมิเพื่อป้องกันการเกิดเป็นซ้ำและป้องกันการแพร่กระจายของโรค โดยมีคู่มือรายละเอียดการใช้แนวปฏิบัติสำหรับอสม. ที่ชัดเจน ภายหลังจากการนำแนวปฏิบัติสำหรับอสม. ไปทดลองใช้ ผู้ใช้แนวปฏิบัติมากกว่าครึ่งเห็นว่าแนวปฏิบัติสำหรับอสม. นี้มีความง่ายและความสะดวกในการใช้แนวปฏิบัติ มีความชัดเจนของข้อเสนอแนะในแนวปฏิบัติ มีความเหมาะสม และเป็นไปได้กับการนำไปใช้ในหน่วยงานในระดับมาก และผู้ใช้แนวปฏิบัติส่วนใหญ่เห็นว่าแนวปฏิบัติมีความประหยัดในระดับมาก นอกจากนี้ผู้ใช้แนวปฏิบัติทุกคนเห็นว่าแนวปฏิบัติมีประสิทธิผลของการใช้แนวปฏิบัติต่อผู้รับบริการในระดับมาก

การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าแนวปฏิบัติสำหรับอสม. เพื่อป้องกันและควบคุมโรคอุจจาระร่วงในเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่พัฒนาขึ้นตามกระบวนการบนพื้นฐานความรู้เชิงประจักษ์ และการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้ได้จริงในชุมชนเขตรับผิดชอบโรงพยาบาล สบเมยได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นจึงควรมีการนำแนวปฏิบัตินี้ไปใช้ในชุมชนอื่นที่มีปัญหาของภาระโรคอุจจาระร่วงในเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี ให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น และที่สำคัญควรมีการติดตามประเมินผลการนำแนวปฏิบัติใช้อย่างต่อเนื่องจึงจะเกิดผลลัพธ์ที่ต้องการ

Independent Study Title Development of Practice Guidelines for Village Health
Volunteers to Prevent and Control Diarrhea Among Children
Under Five Years in Communities Under the Responsibility of
Sop Moei Hospital, Mae Hong Son Province

Author Ms. Orawan Palakon

Degree Master of Nursing Science (Community Nursing)

Independent Study Advisory Committee

Lecturer Dr. Sumalee	Lirtmunlikaporn	Chairperson
Lecturer Dr. Ouyporn	Tonmukayakul	Member

ABSTRACT

The prevention and control implementation of diarrhea among children under five years have never achieved its goal due to village health volunteers had varieties of practice. The objective of this study was developmental research to develop of practice guidelines for village health volunteers to prevent and control diarrhea among children under five years in communities under the responsibility of Sub moei hospital, Maehongson province by relied on the steps from the Thailand Center for Evidence Based Nursing and Midwifery, Faculty of Nursing, Chiang Mai University which were 1) determining the problem, 2) identifying the outcome, 3) searching for evidences, 4) appraisal evidences, and 5) developing practice guidelines. This practice guidelines was developed during November, 2007 to February, 2008 by ten peoples who was team developer and team user of guidelines five peoples with service peoples five families and was tested for usage of guidelines for two weeks. Implement user in this study consisted two parts which were 1) general questionnaire, and 2) quality assessment questionnaire of practice guidelines.

The results of this study revealed that practice guidelines for village health volunteers to prevent and control diarrhea among children under five years were consisted of diarrhea prevention in two levels divided by disease period which were 1) primary prevention for prevent diarrhea not happen with children under five years, and 2) secondary prevention for relapse and transmission prevention of diarrhea by providing a handbook which contained clear details about how to use practice guidelines for village health volunteers. After testing for usage of the practice guidelines, more than half of users revealed that the practice guidelines were easy and convenient to use, having clear recommendations in guidelines, appropriateness, and possibility to use in the most level. Most of users revealed that practice guidelines were economy to use in the most level. Furthermore, all of the users revealed that practice guideline were effectiveness to use for customers in the most level.

The study of practice guidelines for village health volunteers to prevent and control diarrhea among children under five years were developed by following the evidence based practice process and stakeholders' involvement were able to use in the real community setting. Therefore, this guideline should be used for the diarrhea prevention and control among children under five years in other communities. Importantly, the evaluation of community practice guidelines must be continuously followed so will happen need effect.